

Læreplan videregående dommerkurs

NAF

Gjelder fra 1. januar 2015.

Formål

I amerikansk fotball er ingen dommerposisjoner like, og både for sin egen utvikling og forbundets behov må enhver dommer kunne dømme flere posisjoner.

Å kunne straffeutmålingsprosedyrene er ikke nødvendig for å bli dommer i amerikansk fotball, og for dommere på D- eller C-lisensnivå kreves det minimalt med kunnskaper om dette. Av dommere som ønsker å nå B-lisensnivå, og senere A-lisensnivå, kreves det at de kan all straffeutmåling.

Formålet med dette kurset er å utvikle dommere slik at de kan dømme flere posisjoner på et høyere nivå enn det man krever etter et grunnleggende kurs, og å gi en helhetlig forståelse av straffeutmåling, og å forberede dommere på det å være hoveddommer i amerikansk fotball.

Timetall

Dette kurset er beregnet for 15 timer.

Gjennomføring

Kurset gjennomføres med både felles sesjoner og delte parallelle sesjoner. Det er meningen at man ikke skal eller kan være med på alle sesjoner under et kurs, men at man skal delta på flere videregående kurs i karrieren sin hvor man velger aktuelle sesjoner fra gang til gang.

En naturlig deling vil være for posisjonsspesifikke situasjoner, men dette kan varieres av kursinstruktørene. De posisjonsspesifikke oppdelingene kan være Hoveddommer og Umpire sammen, korte vinger sammen, og dype dommere sammen. Dog er det opp til instruktørene å definere mange av temaene fra gang til gang, og også å sette opp et program, men noe skal være med som beskrevet under hovedområder og kompetansemål.

En annen deling skal være for straffeutmåling. Denne deles opp i to nivåer: Grunnleggende og videregående. Disse sesjonene bør gå parallelt, noe som gjør at en dommer minst skal ha vært på to videregående kurs i sin karriere for å få dekt all straffeutmåling, og helst på forskjellige posisjonsspesifikke sesjoner i tillegg.

Kurset er teoribasert, men kan være med enkelte praktiske innslag.

Dette kurset passer fint til å hente inn en eller flere instruktører fra andre nasjoner, blant annet for at flere dommere skal bli kjent med utenlandske dommere.

Hovedområder

Læremålene i dette kurset deles inn i hovedområder, der hvert hovedområde inneholder kompetansemål. Mange hovedområder utfyller hverandre og må ses i sammenheng. Nedenfor er kun de obligatoriske hovedområdene listet opp. Kursinstruktørene bestemmer tema og kompetansemål for andre områder som er valgt til hvert kurs.

Hovedområdene er:

- Straffeutmåling og tidtaking. Dette området er oppdelt i to:
  - Grunnleggende straffeutmåling og tidtaking.
  - Videregående straffeutmåling og tidtaking.
- Annonsering. Beregnet på hoveddommere.
- Hoveddommers ansvar og plikter. Beregnet på hoveddommere.
- Rapportering og utmåling av regelbrudd. Dette er et felles ansvar. Beregnet på alle.
- Mekanikkmessige forskjeller fra 5-manns-crew til 6-manns-crew og 7-manns-crew. Beregnet på alle.
- Tegntraining. Bør gå parallelt med annonsering. Beregnet for alle unntatt hoveddommer som har sin egen sesjon om dette under annonsering.

Vurdering

Deltakelse på kurset gir bestått. Det er ikke egen prøve for kurset.

Kompetansemål

Under er kompetansemålene for hvert hovedområde listet opp. Betegnelsen "Etter dette kurset skal du kunne" er ment å gjelde for dem som har valgt dette området under sesjonsvalgene.

Straffeutmåling og tidtaking

En hoveddommer er ofte en erfaren dommer, mens resten av dommercrewet kan være mindre erfarne dommere. En erfaren dommer må også ha forståelsen for at mindre erfarne dommere trenger hjelp med regelanvendelse under en kamp, og være forberedt på å hjelpe til utenfor sitt ansvarsområde som beskrevet i mekanikken. Underforstått med det å kunne straffeutmåling og tidtaking er at man også har oversikt over alle regler. Straffeutmåling og tidtaking deles opp i to, der den grunnleggende delen består av de helt grunnleggende prinsipper og anvendelse, og som i praksis dekker mesteparten av all straffeutmåling som trengs under en kamp, og som gjør en dommer i stand til å både måle ut og kontrollere andres utmåling på banen. Den videregående delen dekker de spesielle og mer kompliserte situasjonene.

Grunnleggende straffeutmåling med tidtaking

Etter dette kurset skal du kunne:

- Kjennetegn på regelbrudd som straffes 5 yards, 10 yards og 15 yards.

- Yardstraffen for de vanligste regelbruddene.
Merk: Det forventes ikke at du kan alle regelbruddenes straff etter dette kurset, men dette er noe som skal læres på egenhånd. Noen viktige, og som kan ha spesiell straff, skal dog læres og de er nevnt nedenfor.
- Regel 2-25 om Punkter, unntatt Artikkel 11 Spesialtilfelle 2 og 3.
- Regel 2-33 om Tre-og-En-prinsippet.
- Regel 4-1-2 om Feilaktig avblåsning.
- Regel 5-2 om Forsøk og Besittelse Etter en Straff.
- Regel 9-2-6 om Automatisk utvisning ved to usportslige opptredener.
- Regel 10 om Straffeutmåling, men med følgende justeringer:
  - Regel 10-1-4-Unntak 1: Her bør kun enkle tilfeller være med. Mer sammensatte tilfeller bør tas på Videregående sesjon.
  - Regel 10-1-4-Unntak 2: UES skal være med, men med enkle tilfeller. Mer sammensatte tilfeller bør tas på Videregående sesjon.
  - Regel 10-1-4-Unntak 3: Hele dette punktet hører til Videregående sesjon.
  - Regel 10-2-2-d-2: Hele dette punktet hører til Videregående sesjon.
  - Regel 10-2-5-b: Hele dette punktet hører til Videregående sesjon.
  - Regel 10-2-5-c: Hele dette punktet hører til Videregående sesjon.
  - Regel 10-2-5-e: Hele dette punktet hører til Videregående sesjon.
  - Regel 10-2-5-f: Hele dette punktet hører til Videregående sesjon.

Følgende regelbrudds straff og utmåling:

- Regel 4-1-5 om Forsinkelse av spillet.
- Regel 6-1-10 om Ulovlig wedge.
- Regel 6-2 om Frispark utenfor spillefeltet.
- Regel 6-4 om Sparkemottaksinterferens.
- Regel 7-3-2 om Forsettelig bortkasting.
- Regel 7-3-8 om Defensiv pasningsinterferens.
- Regel 9-1-3 og Regel 9-1-4 om Targeting.
- Regel 9-1-9 og Regel 7-3-12 og Regel 10-2-2-e om Røffing av passer og andre defensive personlige regelbrudd under et lovlig framoverpasningspill.
- Regel 10-2-4 og Regel 6-1-8 og Regel 6-3-13 om Regelbrudd av Lag A under sparkespill, såkalt "Tack on".
- Regel 10-2-6 om Utmålingsprosedyre vedrørende halve distanse med unntak for Unntak 2 (ekstrapoengforsøk).

Tidtaking:

- Regel 3-2-4 om Spillklokka og Regel 3-3-2 om Kampklokka, med unntak for referanser til såkalt "ZAP10".

Videregående straffeutmåling med tidtaking

Etter dette kurset skal du kunne alle regelbruddenes og forseelsenes straff og tilhørende tidtaking, herunder det som er særnorske regelbrudd og straffer som beskrevet i Unntaks- og tilleggsdokumentet. Dette inkluderer, men ikke begrenset til:

- Regel 1-4-8 og Regel 3-3-6 og Regel 9-2-2-d om Påbudt og ulovlig utstyrs straff.
- Regel 3-1-3 om Ekstraperioder.
- Regel 3-2-3 om Forlengelse av perioder.
- Regel 3-4-2 om Ulovlig forsinkelse av spillet, og Regel 3-4-3 om Urettferdig klokketaktikk.
- Regel 3-3-5-f og Regel 3-3-9-b og Regel 3-4-4 og Regel 3-4-5 om 10 sekunders fratrekk på kampklokka, såkalt "ZAP10".
- Regel 8-3 om Ekstrapoengforsøk
- Regel 10 om Straffeutmåling, men med særlig fokus på de områdene som ikke er med i Grunnleggende sesjon.

Annonsering

Ved myntkast, regelbrudd, time-outs og andre faste situasjoner eller spesielle omstendigheter som krever det, skal hoveddommeren annonsere disse og resultatet til trenere og tilskuere. Ofte vil hoveddommer gjøre dette over et lydanlegg. Det er viktig at denne annonseringen foregår rolig og behersket og gir et profesjonelt inntrykk av dommercrewet.

Etter dette kurset skal du kunne:

- Alle offisielle dommertegn som beskrevet i regelboken.
- Alle interne dommertegn som beskrevet i mekanikkboken inkludert tilleggsdokument.

En dommer på dette kurset skal også trene på tegnene, kroppsbruk og annonseringer foran de andre deltakerne og instruktørene.

Han eller hun skal:

- Ha stått foran en forsamling og vist ett eller flere dommertegn.
- Ha stått foran en forsamling og annonsert ett eller flere samtidige regelbrudd, eller andre situasjoner, gitt av instruktørene.
- Ha stått foran en forsamling og annonsert ett eller flere samtidige regelbrudd, eller andre situasjoner, som han eller hun har laget selv.
- Vært med å vurdere og kommentere de andre deltakernes tegnutførelse, kroppsbruk og annonsering.

Hoveddommers ansvar og plikter

En hoveddommer leder et dommercrew, og han eller hun er dommercrewets representant utad til lagene, kampadministrasjonspersonell, forbundet, DRU og media. Ikke bare har hoveddommeren ansvaret under kampen, men også diverse plikter dagene før og etter en kamp.

En hoveddommer skal kunne:

- Hvilke plikter, ansvar og myndighet kampregelmentet gir hoveddommeren, og annet som kan påvirke kampadministrasjonen.

- Organisere transport og eventuelle overnattinger for hele eller deler av dommercrewet etter retningslinjer gitt av forbundet og/eller DRU.
- Gi dommercrewet informasjon så tidlig som mulig om spesielle situasjoner rundt kampen som avviker fra en normal kamp.
- Lede dommercrewet fra de møtes før kampen til de forlater kampen som beskrevet i regelboken og mekanikkboken.
- Etter kampen rapportere resultatet og spesielle omstendigheter til rette instans, etter retningslinjer gitt av forbundet og/eller DRU.

Rapportering og utmåling av regelbrudd

For en effektiv kampavvikling er det blant annet viktig at vi gjør våre administrative dødballsoppgaver på en presis og hurtig måte. I tillegg gir dette et profesjonelt inntrykk av dommercrewet. En av situasjonene hvor vi som dommere er i fokus er når det har vært et regelbrudd som vi anser som straffbart, og dermed har kastet flagg.

Etter dette kurset skal du kunne:

- Korrekt terminologi spesifisert av DRU.
- Forstå at ditt kroppsspråk avslører mye, og at man er best tjent med en rolig og behersket beskrivelse av observerte situasjoner.
- Mekanikkbokens kapittel 19 for alle dommerlagsstørrelser.

Mekanikkmessige forskjeller fra 5-manns-crew til 6-manns-crew og 7-manns-crew

De fleste nye dommere begynner i dommerlagsstørrelse på 5, og i noen tilfeller må dømme også i 4-manns-crew. På høyere nivå dømmes det som oftest med flere enn 5.

Etter dette kurset skal du kunne:

- At flere dommere ikke betyr mindre oppgaver og mindre løping på hver enkelt posisjon.
- At dommerlaget bare blir mer sårbar hvis ikke alle vet sine spesifikke oppgaver, og dermed at fordelene med flere dommere overskygges av ulempene det medfører at ikke alle kan sine oppgaver.

Gjennomføringen av denne sesjonen bør være en punktvis gjennomgang av forskjellene i alle av spillets faser, både levende ball og død ball.

Tegntrening

Et dommerlag benytter mange interne tegn for effektiv kommunikasjon i mange av spillets faser. En fersk dommer har lært de mest grunnleggende benyttede tegn, både offisielle og interne, men det brukes flere enn dette på banen. Dessuten bør alle dommere kjenne til alle dommertegn, uansett om de er hoveddommere eller ikke.

Etter dette kurset skal du kunne:

- Alle offisielle dommertegn som beskrevet i regelboken.
- Alle interne dommertegn som beskrevet i mekanikkboken inkludert tilleggskode.
- I hvilke situasjoner de brukes, og hvorfor, og dermed hva denne kommunikasjonen har å si for din posisjon og dine oppgaver.

En dommer på dette kurset skal også trene på tegnene og kroppsbud foran de andre deltakerne og instruktørene.

Han eller hun skal:

- Ha stått foran en forsamling og vist ett eller flere dommertegn.
- Vært med å vurdere og kommentere de andre deltakernes tegnutførelse, kroppsbruk og annonsering.

I mange kampsituasjoner trenger to eller flere dommere å kommunisere, enten verbalt eller med tegn, før en korrekt bedømmelse kan gjøres. For eksempel når en ballbærer løper nære langs sidelinjen før mållinjen. På dette kurset bør man ha litt praktisk trening på noen typiske situasjoner. Det kan være en fordel at deltakerne bruker dommerskjorte og dommercap, og annet dommerutstyr instruktørene finner hensiktsmessig for disse øvelsene.

Han eller hun skal:

- Vise bevegelser, vise hvor blikket er og bruke tegn for kommunikasjon internt før en bedømmelse vises utad på situasjoner hvor to eller flere dommere ofte samarbeider. Dette kan være (men ikke begrenset til):
  - Ballbærer løpende nære sidelinjen mot mållinjen.
  - Pasningsmottak nære sidelinjen og/eller sluttlinjen.
  - "Cross-field mechanics"